Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-3740

РІК LXII. Ч. 156. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 16-го СЕРПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 16, 1955. No. 156. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ ПРАЦЮВАТИМЕ І ПІД ЧАС ФЕРІЙ В ДЕНВЕРІ

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер 14 вересня прибув до Денверу в Колорадо, де він проведе свої треті вакації. Але з Президентом прибув і його найближчий штаб, бо голова держави полагоджуватиме важливі державні справи і під час вакацій. І ці вакації мають тривати довший час, можливо кілька тижнів, і Президент, крім праці, буде ловити пстругів в річці коло місцевости Фрейзер, де його приятель Аксел Нілсон має тваринну фарму. Перед виїздом із Вашингтону Президент докінчив підписувати ті законопроєкти, які Конгрес прийняв в останніх днях своєї сесії. Президент виїхав до Денверу літаком „Колумбіна III", на якій він переглядав кореспонденцію, яка надійшла була до Вашингтону під час того, як Айзенгавер був на своїй фармі в Геттисбургу в Пенсильвенії. На фармі залишилася дружина президента, яка прибуде до Денверу аж пізніше. — В Денвері падав дощ, але перед приїздом Айзенгавера небо випогодилося і навіть появилася була веселка над сусідніми горами. Літня канцелярія Президента влаштована на летунській базі, куди прибула і служба безпеки, яка берегтиме Президента під час його вакацій. Президента вітали на летовищі командант летунської бази генерал-майор Джан Т. Спраг, теща Президента пані Джан С. Давд, губернатор стейту Колорадо Едвін С. Джансон, бувший губернатор Ден Торнтон та посадник міста Денверу — Вилл Ф. Ніколсон. Президент щиро привітався з усіма, а з панею Давд поділувався і оповів їй, що літак „Колумбіна III" довший час кружляв над Аліен, де має бути музей ім. Айзенгавера і де Президент провів свої молодечі роки. По дорозі до дому пані Давд вітали Айзенгавера мешканці міста Денверу, які цього року з'явилися в меншому числі з огляду на дощ. Кілька сот осіб стояли біля дому, в якому мешкатиме Президент, які хотіли його бачити. З Президентом прибули урядові його канцелярії, його пресовий секретар Джеймс С. Гагерті і секретар Президента Бернард М. Шенлі. В понеділок Айзенгавер мав перевести інспекцію своєї канцелярії на летовищі Лаври, а опісля поїде до клюбу грати в гольфа. 24 серпня Президент полетить до Филаделфії, де має виголосити промову перед Товариством Американських Адвокатів, а звідти знов поїде до Денверу пі ді вакації Айзенгаверова.

Новий гураган „Діяна" загрожує східнім стейтам

Ню Йорк, Н. Й. — Ще не забувся жах від гурагану „Конні", який поробив багато шкоди в Кароляйні, а вже Бюро Погоди повідомляє, що новий гураган „Діяна" сформувався на півдні від Флориди, від якої є віддалений 500 миль. Бюро Погоди передбачає, що і цей новий гураган загрожує стейтам обох Кароляйн, якщо не змінить свого дотеперішнього напрямку. Ані сила, ані напрям нового гурагану не дають причини до втіхи. Його сила вже тепер виносить понад 120 миль на годину, і вона може збільшуватися. Його дотеперішній напрям є північно-східній, і тому існує небезпека, що він знову може вдарити на деякі стейти ЗДА. Цей гураган поволі посувається з швидкістю 14 миль на годину. Метеорологи передбачають, що „Діяна" посуватиметься з тією ж швидкістю впродовж найближчих 24-ох годин. Але вже тепер важко з певністю передбачити докладний напрям цього гурагану, бо гурагани люблять змінити свій напрям. Президент Айзенгавер призначив вже один мільйон долярів, щоб покрити шкоди, які спричинив гураган „Конні". Оцінюють шкоди, спричинені гураганом „Конні" на 10,000,000 долярів в самій тільки Північній Кароляйні, а в інших стейтах ще на 5,000,000 долярів.

Губернатори холодно прийняли совєтське запрошення їхати до Москви

Шикаго. — Голова совєтської рільничої делегації перший заступник міністра рільництва Владімір В. Мацкевич відвідав конференцію губернаторів і запросив їх поїхати до Москви. Це запрошення виявив він після того, як ілінойський губернатор запросив його відвідати стейтову сільськогосподарську виставу в Спрінґфілді, Ілл., — Мацкевич просив губернаторів відвідати Москву в вересні або в жовтні цього року. Але це запрошення холодно прийняли губернатори. Губернатор Дж. Б. Лі з Ютаг сказав, що він не хоче брати участи в подорожі до Москви, те саме сказав і губернатор Індіяни Джордж Н. Крейг. — Нюйоркський губернатор Аверелл Гарриман сказав Мацкевичеві, що він вже мав нагоду бачити, як „високо росте кукурудза, і як високо стоїть людський добробут, гідність та воля".

Айзенгавер підписав виконний розпорядок до закону про збільшення резерв

Вашингтон. — Президент Айзенгавер підписав виконний розпорядок до закону про збільшення військових резерв. Президент заявив підписуючи цей розпорядок: — „Ми не смімо втратити ані хвилини, коли справа в тому, щоб якнайшвидше мати сильні військові резерви, згідно з новим законом. Щиро вірю, що молоді американці добровільно будуть голоситися, і в тому числі, щоб запевнити успіх закону". Новий закон дозволяє юнакам у віці від 17 до 18 1/2 року голоситися до 6-тимісячної служби при війську, після чого вони належали б ще до резерви впродовж 7-ох років і шістьох місяців. З цього закону в цьому році користатимуть тільки армія і морська піхота. Армія лити 90,000 резервістів, а морська піхота 5,500 моряків. Вже в цьому році хоче вишколити. Ці резервісти діставатимуть місячно по 50 долярів, а вояки, які служать по два роки — діставатимуть по 78 долярів місячно. Президент уповажнив секретаря оборони Чарлза Е. Вилсона визначити квоти резервістів. Згідно з зарядженням президента, ті вояки, які вже служать при армії і при Крайовій Гвардії, мають залишити військову службу після шістьох місяців, переходячи до резерви впродовж 7-ох років і шести місяців та доповнити під час цього часу свій військовий вишкіл. Коли вояки служать два роки при війську, то вони зобов'язані до служби в резерві до закінчення 28-го року життя.

Внаслідок комуністичних тортур зміняють військовий кодекс

Вашингтон. — Уряд незабаром має проголосити новий військовий кодекс, який обов'язуватиме тих вояків, які могли б попасти до ворожої неволі. Про важкість цього нового кодексу повідомлять членів американських збройних сил сам президент Айзенгавер. Досі вояки ЗДА не знали, як мають поводитися в ворожому полоні, і внаслідок цього деякі не хотіли навіть назвати свого прізвища, а інші, змушені ворожими тортурами, „признавалися" до ведення біологічної війни та до непоповненого „шпигунства". Згідно з новим військовим кодексом полоненому американському воякові більше буде сказати ворогові своє прізвище, військову рангу і серійне число. Цей новий кодекс для всіх родів зброї буде компромісом між суворим поглядом на поведінку полонених армії і морської піхоти та лагіднішим становищем в цій справі команди летунства. Але в цьому кодексі буде таки параграф, який говорить про те, що американський вояк має бути приготований на смерть і ніколи не сміє зрадити своєї країни перед ворогом, йдучи за „своєю власною волею".

Почали будову церкви-пам'ятника в Бавнд Бруку

В четвер 21-го липня розпочали будову Церкви-Пам'ятника в Бавнд Бруку, Н. Дж. Того дня українська фірма Р. Пришляка в Ню Бронсвік, розпочала копати землю під фундамент. Того ж дня підписано умови з іншими фірмами на залізну конструкцію та доставу інших матеріялів. Весь дерев'яний матеріял рішено набувати в українській фірмі І. Перчишина з Савт Бавнд Брук. Вже почалися зголошення добровільних майстрів і помічних робітників. Першими зголосилися парафіяни церкви Св. Юрія в Трентоні і церкви Св. Тройці в Нюарку, Н. Дж. Перед початком робіт Вл. Архиєп. Мстислав відправив молебень, на якому були присутні ВПреподобні оо. митроф. прот. Л. Весоловський, прот. Д. Лещишин, прот. М. Мостенський, прот. А. Бек, о. С. Кушіль, о. В. Чекалюк, секретар Будівельного Комітету проф. В. Завітневич-Катран та працівники центральних церковних установ в Б. Брук.

ЗЛИВНІ ДОЩІ ПЕРЕТВОРИЛИ „СОЮЗІВКУ" У СПРАВЖНЄ „ЧУДО ПРИРОДИ"

МАРІЙКА БОДНАР „ЗАДЕБЮТУВАЛА" НА „СОЮЗІВЦІ" ПІСЛЯ ОДНОРІЧНИХ СТУДІЙ В ІТАЛІЇ; В НАЙБЛИЖЧУ НЕДІЛЮ ОЧІКУЄТЬСЯ ДОБРОСУСІДСЬКИХ ВІДВІДИН ПЛАСТУНОК З ТАБОРУ В ІСТ ЧЕТГЕМ

Союзівка, Кергонксон. — Зливні дощі минулої п'ятниці і суботи, що їх „пригнав" гураган „Конні", хоч сам туди не дійшов, перетворив цю гірську вакаційно-відпочинкову оселю Українського Народного Союзу при вступі в гори Кетскил у справжнє „чудо природи". Вже в суботу союзівський „Черемош" і інші місцеві гірські потічки, що висихають під час літньої спеки і посухи, перемінились у справжні „ніягари", по яких з великою швидкістю котились величезні клуби пінистої води, наповнюючи „майже ревом" всю околицю. А водоспади на „Черемоші" робили враження справжньої „стихії", що сповнювала респектом до природи відвідувачів з-поміж тієї сотні гостей на Союзівці, що не злякались розреклямованого гурагану і продовжували свої вакації. Потоки гірської води заповнили по береги теж союзівський ставок, що йому гості надали тепер назву „зачарованого озера". Коли в неділю після короткого дощу, а теж частинно в суботу, прояснилось небо, гурти перебуваючих на Союзівці гостей виходили на „експедиції" в усі напрямки малих великих союзівських обширів, щоб милуватись і подивляти рідкісні в такому часі „мокрі красвиди".

Минулий тиждень позначився теж оживленою культурно - розваговою активністю: висвітлюванням фільмів (м. ін. одного прекрасного про „Життя і творчість Шопена", „красназвичними" прогулянками в гори та посиленою працею Курсів Українознавства. В рамках курсів у суботу голова УНС п. Д. Галичин дав одну спеціяльну лекцію про історію та розвиток УНС на тлі загального „забезпеченевого руху" в цій країні. Ввечері цього ж дня, в рамках щотижневих імпрез, виступила вперше після однорічних мистецьких студій в Італії відома наша концертова співачка п-ні Марійка Боднар, який акомпанувала на фортепіяні не менш відома культурно - мистецька діячка з-поміж молодої американсько - української генерації, п. Ольги Дмитрів. Імпрезу, доповнювала виступ п-ні Квітки Стецюк у ролі „Міс Цибульки на Союзівці", із актуальними дотепами і скечами (при акомпаніяменті п. Ельви Барабаш) головно про Союзівку та її адміністрацію і гостей.

У найближчу неділю велику атракцією на Союзівці будуть заповідженої добросусідські відвідини чотирьох десятків пластунок і пластунів з їхнього табору в Іст Четгем, у рамках яких передбачена теж спеціяльна програма.

НАСЛІДКИ ГУРАГАНУ КОННІ

Ці залиті вище коліс авта стоять, чи радше плавають на Бросс Айленд Паркеві біля Лаврельтону в Ню Йорку. Це один з чисельних подібних образків з часу останнього кількаденного зливного дощу, полученого у східніх стейтах з гураганом Конні. Більшість із 43-х випадків смерти трапилась наслідком автомобільних катастроф у зв'язку з залитими водою шляхами.

Сингман Рі продовжив ультимат для виїзду поляків і чехів, членів Невтральної Комісії

Сеуль. Південно-корейський президент Сингман Рі видав нове звернення до корейського народу, в якому відложив на „деяку скількість днів" ультимативний термін, що його поставив був польським і чеським комуністичним членам Невтральної Комісії ОН для береження перемир'я в Кореї, щоб вони покинули країну. Той первісний термін минав опівночі минулої суботи. Хоч головний командант американських збройних сил на Далекому Сході ген. Лемніцер особисто запевнив Сингмана Рі, що американці мають приказ не стріляти до демонстрантів, але водночас боронити Невтральну Комісію, проте Сингман Рі лякався, що може прийти до великого проливу крови. 80-річний корейський президент висловив здивування, що американці „боронять комуністів", але водночас поручив своїм землякам зберігати спокій і не проявляти насильства, щоб не обурювати проти себе світової опінії. Все ж, 8,000 американських військової поліції і військова пильнує домовок Невтральної Комісії у 5-х південно-корейських портах, оточуючи їх барикадами з дошок і мішків піску. Американці вживали навіть т. зв. „оброєні" пожежними шланнями для обливання водою демонстрантів та сльозливими бомбами. В дотеперішніх демонстраціях, за даними південно-корейського уряду, ранено 27 американських вояків, а з-поміж демонстрантів до одного вбито й ранено 346 осіб. Корейці оскаржують поляків і чехів, що вони займаються шпигунською роботою в користь північно-корейських комуністів.

Мовчазне перемир'я в холодній війні між СССР і ЗДА

Вашингтон. — Американські фахівці від пропаганди повідомляють, що між СССР і ЗДА заіснувало мовчазне перемир'я, і обидві сторони злагіднили свої атаки на себе. В московському радіо вже не говориться про те, „американські кервівники" змагають до війни. Московська радіостанція передала докладний звіт із промов президента Айзенгавера та державного секретаря Джана Фостера Доллеса. Подібно згладились і „Голос Америки", який вже не передає про те, що Совєти говорять про мир тільки для пропаганди. Спеціялісти від американської інформаційної служби хотіли б вгадати, як довго триватиме це перемир'я, яке вже було після смерти Сталіна, але кількана місяців пізніше холодна війна продовжувалась з попередньою, сталінською силою. Це перемир'я в холодній війні започаткували Совєти під час Женевської Конференції, спершу в Москві, а пізніше і в провінційній пресі та радіових авдиціях, а також в так званих сателітських країнах, які мусять слухати Москви.

Франція жадає від султана Марокко створити фронт національної єдности

Париж. — У висліді триденних палких нарад французького уряду з головними резидентами Франції з Марокко, Тунізії і Альжиру прийнято плян дальшої політики Франції у північній Африці, з яким головний резидент в Марокко Жільбер Грандваль вернувся до столиці Марокко Рабату і негайно після свого приїзду відбув одногодинну нараду з султаном Мохаммед бен Муляй Арафою. Французький резидент передав султанові листа від президента Франції Коті, в якому від мав листа султана, та листа від прем'єра Фора. Тексту тих листів не оприлюднено, але в пресових коментарях кажеться, що французький прем'єр Фор зажадав від французького уряду, щоби султан створив до найближчої середи уряд, який репрезентував би всі арабські течії, а коли це йому не вдасться, то щоб зрікся свого становища. Часописи відразу передбачують, що султан не зможе виконати даного йому доручення, бо ввесь арабський націоналістичний табір є проти нього, підтримуючи прогнаного французами два роки тому султана Бен Юсефа. Зате теперішній султан спирається на більшости крайових пашів і каїдів (мусулманських провідників). Франція, щоб заспокоїти націоналістів, опозиційних до теперішнього султана, рішена покликати регенційну раду в Марокко. Тим часом дано султанові шанс старатися створити такий автономний уряд, в якому були б також опозиційні націоналістичні групи.

АДЕНАУЕР ІДЕ ДО МОСКВИ 9 ВЕРЕСНЯ

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ПОВ'ЯЗУЄ СПРАВУ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВЗАЄМИН З СССР ІЗ ОБ'ЄДНАННЯМ НІМЕЧЧИНИ ТА ПОВОРОТОМ ПОЛОНЕНИХ

Бонн. — Західньо - німецький уряд вислав 12 серпня ц. р. ноту до Совєтів, як формальну відповідь на совєтську ноту з 3 серпня ц. р. повідомляючи, що він приймає запрошення до переговорів над нормалізацією совєтсько-німецьких відносин і пропонує розпочати ті переговори в Москві коло 9 вересня ц. р. У німецькій ноті не згадується імени канцлера Аденауера, але в часописних коментарях говориться про нього, як про голову німецької делегації, яка виїде до Москви. Зрештою, совєтський уряд запросив Аденауера приїхати до Москви вже в ноті з 7 червня ц. р., ще перед женевською конференцією „на вершинах". Теперішня західньонімецька нота стверджує, що справа нав'язання дипломатичних взаємин між Німецькою Федеративною Республікою (Західньою Німеччиною) і Совєтським Союзом є тісно пов'язана з іншими справами, про які необхідно переговорити, а саме, зі справою об'єднання Німеччини, яке в свою чергу заторкує проблему безпеки, та зі справою притримуваних до цього часу в Совєтах німецьких воєнних полонених і інших німців, які хочуть вернутися до дому. — Тому західньо-німецький уряд вважає, що в отих московських переговорах треба дискусію поширити, а не звужувати її тільки до технічної проблеми встановлення дипломатичних взаємин. Зрештою, як звертають увагу часописні коментарі, західньонімецька нота не каже ультимативно, що без полагодження згаданих інших справ, неможливо встановити дипломатичних взаємин з СССР.

Ірляндські націоналісти напали на англійський склад амуніції

Лондон. — О 2-ій годині по півночі з четвертої на суботу, коло 20 молодих чоловіків, приналежних до тайної Ірляндської Республіканської Армії, напали на англійський вишкільний табір із складом амуніції біля міста Рідінґ, ледви 40 миль на північ від Лондону, обезброїли, зв'язали і замкнули сержанта, ранили і 16 вояків, та втекли, пограбувавши поважну скількість зброї й амуніції. Щойно в три години пізніше вдалося одному з вояків звільнитись з пут і піднести алярм, який охопив всю Англію і поставив на ноги поліцію, що спеціяльно почала стежити на всіх шляхах, у портах, летовищах і залізничих стаціях. Переловлено одно невеличке вантажне авто з поважною скількістю рушниць. Арештовано трьох ірляндців. Цей напад, коментують англійські часописи, мав на меті зактуалізувати цілі ірляндських революціонерів, що змагають до об'єднання північної англійської частини Ірляндії з південною самостійною ірляндською державою, а то у зв'язку з другим вибором 23-літнього ірляндського націоналіста Мічелла з Північної Ірляндії до англійського парляменту. Англійці уневажнили перший його вибір, бо він відсиджує кару 10-літньої в'язниці за напад на військову станицю, й розписали другі вибори, але Мічелл знову переміг величезною більшістю голосів.

Совєти заповіли зменшення своєї збройної сили

Москва. — СССР оприлюднив рішення зменшити збройні сили разом на 640,000 вояків. — У мотивації того рішення кажеться, що воно прийняте у зв'язку з „поменшенням міжнародного напруження", при чому окремо говориться про добрі вислідки Женевської конференції "на вершинах". Це зредукування совєтських збройних сил має наступити до 15 грудня ц. р. Звільнені совєтські вояки з армії, фльоти й летунства мають дістати затруднення у промислі та в державних і колективних фармах — каже совєтський комунікат. — Речник американського державного департаменту заявив вдоволення американського уряду совєтським рішенням, як дальшим доказом совєтського бажання зберігати „добру післяженевську атмосферу". Але по суті, що торкається розоброєння, то совєтська редукція війська має мінімальне значення, бо західні військові чинники вважають, що навіть така поменшена совєтська армія буде найсильніша у світі. Совєти ніколи навіть приблизно не сказали, скільки вони мають війська, фльоти й летунства.

В АМЕРИЦІ

● В найближчу п'ятницю 17 серпня прибудуть до порту в Ню Йорку 40 воєнних американських, англійських та канадійських кораблів на літній фестиваль. Це буде одночасно одна з найбільших концентрацій воєнних кораблів в цьому порті. Публіка зможе оглядати кораблі в призначених на це години.

● Меблярі, що направляв крісло в нюйоркському театрі „Рокси", знайшов у ньому часову, домашнього виробу, бомбу. Це вже 23-тя бомба впродовж 15-ох років, яку невідомий маніяк підкладає в різних місцях міста. Сім осіб було від цих бомб поранено.

● Військовий Суд в Аргентині засудив на досмертну в'язницю контрадмірала Семюеля Торанца Кальдерона та шістьох інших старшин фльоти за участь у бунті проти режиму президента Перона дня 16 червня ц. р.

● Вашингтонський винахідник Адальф Бувор винайшов магнетичну лямпу, яка заступить електричну жарівку, що її винайшов п'ятдесят років тому Томас А. Едісон. Ця жарівка має сильний магнет, вміщений в патроні і світитиме впродовж 2,000 годин.

● Новий секретар летунства Доналд А. Кворлес працював досі як асистент секретаря оборони, і про нього нічого не знали журналісти. Тепер він сказав: „Пропала моя шапка невидимка". Зараз після номінації вiс попав під обстріл сенатора Морса, який цікавиться настроєм нового секретаря.

● В ЗДА є п'ять метеорологічних стацій, які подають пресі вістки про гурагани, що в даному сезоні появляються. Ці стації находяться в Сан Хуані (Порто Ріко), Ню Орлінсі, Маямі, Вашингтоні і Бостоні.

● Шлюб доньки відомої родини Г. Вандербілта — Анни Колбі Вандербілт відбувся 11 серпня на один день раніше від призначеного речинця, бо побоювались гурагану, який мав загостити до Ню Йорку 12 серпня. Внаслідок цього в шлюбі взяла участь тільки найближча родина.

● В Акроні, Огайо, помер у віці 95-ох років піонер гумової промисловости Френк А. Сіберлінг, який в 1898 році заснував був відому фірму „Гудір енд Раббер Ко.". На заснування цієї фірми він позичив 3,500 долярів.

● До Парижу прибула донька Марґарет Труман, яка приїхала на 6-тижневу подорож по Середній Европі. Головна її ціль — Зальцбург в Австрії і тамошні літні театрально-музичні вистави.

В СВІТІ

● В Північній Ірляндії, яка є частиною Англії, 22-річний Філіп Клерк, що відсиджує 10-літню в'язничу кару за участь в нападі ірляндської націоналістичної організації на англійську військову станицю, оголосив протест проти намагання англійської влади позбавити його посольського мандату й передати його мандат проанглійському противникові. Філіп Клерк заявив, що в світі такого права, щоб мандат вибранця народу можна було передати комусь, кого народ не вибрав. Англійська влада стоїть на становищі, що „кримінальні злочинці" не можуть бути членами парляменту, і розписала нові вибори, але Клерка знову вибрали.

● У Женеві совєтська делегація на міжнародному конгресі атомових фахівців улаштувала прийняття для членів цього конгресу. Прийшло понад 1,200 науковців та інженерів із 72-х країн. Прийняття відбувалось в готелі „Метрополь". Гостей частували, як звичайно, водкою, кав'яром, совєтським шампанським та різними закусками і роздавали брошури в російській мові про досягнення совєтських учених в атомовій ділянці. Проф. Фредерік Гофман з Лос Анджелесу і Ню Йорку, приймаючи цю брошуру, сказав: „Не вмію по-російськи, але вона може лежати в моїй бібліотеці".

● У Парижі 9 годин тривала нарада 16-ох членів кабінету й високих комісарів Франції з Марокко, Альжиру й Тунізії про відносини в Північній Африці. На 20 серпня припадають роковини позбавлення французами влади і заслання в невідоме місце націоналістичного султана Марокко Бен Юсефа. Високий комісар Франції для Марокко хоче до того часу „детронізувати" й наступника Юсефа, угодовського Бен Арафу, якого ненавидять націоналісти, і встановити тимчасову Регенційну Раду.

● В Бонні, столиці Західньої Німеччини, урядуючий заступник канцлера Аденауера, віцеканцлер Блюхер заявив, що західньо-німецький уряд у принципі не противиться ревізії Паризького договору, якщо така ревізія була б корисна для справи об'єднання Німеччини. Але, мовляв, сам канцлер Аденауер не укладатиме в Москві, куди він виїде у вересні, ніякого договору з Совєтами про об'єднання Німеччини, бо ця справа належить до компетенції чотирьох великодержав. Фактично, як пишуть газети, західні німці бояться, що коли „помиряться" з Москвою поза плечима Заходу, то втратять приязнь Заходу, а не закріплять її на Сході.

● У Пакистані створено новий уряд, який складається з двох партій: мусулманської, що була досі виключним володарем, і т. зв. об'єднаного фронту. Новий прем'єр Човдрі Могаммед Алі (одноіменник попереднього прем'єра) звернувся з публічним закликом до т. зв. народної ліги приступити теж до коаліції.

● В Італії робітники, які очищували одну стіну в старій церковці св. Августина в місточку Арешцо, відкрили добре збережене фреско, що зображує сидячу Мадонну, перед якою клячить св. Августин, та озброєного вояка. Фреско має величину 13 на 7 стіп. Здогадуються, що його автором є Спінілльо Аретіно з 14 сторіччя. Вартість такого мистецького твору просто безцінна.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СИТИЙ ГОЛОДНОГО НЕ РОЗУМІЄ

„Ситий голодного не розуміє" — вчить стара, народна мудрість, а теперішнє міжнародне положення цю мудрість дуже яскраво підтверджує. Для прикладу згадати б тільки останні події в Кореї та зв'язану з ними „доктрину" державного секретаря Джана Фостера Доллеса про „невживання сили", яка мала б зобов'язувати усіх, але з якої нічого не роблять собі комуністичні аґресори. В таких обставинах ця доктрина ще тільки збільшує загрозу для вільних країн та заохочує комуністів до аґресії.

Безпосередньою причиною виступу державного секретаря Доллеса в цій справі було поважне загострення положення в Кореї. Вже майже рік Південна Корея домагається відкликання з своєї території т. зв. „невтральної комісії", зокрема її комуністичних членів, вважаючи, що вони не тільки не наглядають над додержанням постанов перемир'я, але ще й ведуть шпигунську роботу та допомагають приготовлювати нову комуністичну аґресію на Корею. У зв'язку з цим південно - корейський уряд домагається, щоб комуністичні війська були відкликані зі смуги на північ від історичної вже 38-ої паралелі, бо ця смуга становить давній шлях інвазії на південь. На цьому тлі прийшло до грізних заворушень.

Становище Південної Кореї цілком зрозуміле, як заглянути поза 38-му паралелю та подивитись на те, що роблять комуністичні аґресори. На території Північної Кореї все ще перебувають комуно-китайські „добровольці", що під наглядом совєтських „соратників" інтенсивно розбудовують нові бази для аґресії. Південну Корею з усіх боків оточено новими летовищами для турболітаків, а на захопленій комуністами території, не зважаючи на постанови перемир'я, нагромаджується війська та зброю і поспішно розбудовується воєнну машину. „Невтральна комісія", маючи в своєму складі комуністів, не тільки не перевіряє постанов перемир'я в Північній Кореї, але таку перевірку унеможливлює, ведучи рівночасно широко закроєну шпигунську акцію в Південній Кореї. Ці факти є не видумкою південних корейців, але вірогідними даними, перевіреними альянтською розвідкою і ствердженими альянтським командуванням.

Америка рахується з цими фактами, і вже давніше почала заходи для відкликання „невтральної комісії", як і відкликання тих постанов перемир'я, з яких нічого не роблять собі комуністи, цілком нехтуючи їх, але які, натомість, не дозволяють на відповідну розбудову південно-корейських і альянтських збройних сил для оборони проти нової комуністичної аґресії. Це були радше тенденції американської політики останніх місяців, але вони не мали підтримки збоку інших альянтів з Корейської війни, і в останньому не тільки в тій справі нічого конкретного не зроблено, але, навпаки, говориться про можливість дальшої евакуації американських військ з Кореї.

Очевидно, що таке положення і такий розвиток викликають велику тривогу серед загроженого населення Південної Кореї. Отже, нічого дивного, що південні корейці та їх уряд, затривожені докраю таким положенням і таким розвитком та втративши надію на можливість повного звільнення своєї країни, починають попадати в розпач і допускаються актів, які є великим дисонансом у теперішніх співіснувальних тенденціях міжнародної політики.

Проте, „ситий голодного не розуміє", і державний секретар, саме у зв'язку з оправданими побоюваннями та нервозністю корейців, пригадує засаду „невживання сили". Для південних корейців той заклик має такий самий звук, як його може мати для поневолених Москвою народів уся теперішня співіснувальна теорія. Добре американцям, англійцям чи французам „співіснувати", як злочинна рука Кремлю до них ще не досягає і злочинна комуно-московська система не скорочує того їхнього „співіснування" щоденною народовбивчою практикою. Але, як можуть співіснувати поневолені народи, коли їм відмовляється існування, та як можуть не відкликатися до сили південні корейці, коли ця брутальна сила висить над ними во волоску?

А все ж таки заклик Доллеса не позбавлений і своєї глибокої рації. Справа бо в тому, що нервозністю і гарячковістю найменше можна відвернути загрозу. У міжнародній політиці, зокрема в теперішньому її „атомовому комплексі", тільки максимальна рівновага духа, максимальна обережність і розважливість можуть зберегти світ від катаклізму. Тому то й державний секретар Доллес має рацію, коли до такої рівноваги, розважливости й обережности закликає. Але ці заклики матимуть далеко більшу силу і далеко більшу практичну вартість, якщо Америка зі свого боку виявить більше зрозуміння до поневолених та загрожених народів.

ЖЕРТВА ОБСТАВИН

Юджин Вільям Ленді з Бредлі Біч у стейті Ню Джерзі скінчив Морську Торговельну Академію, як другий найкращий учень з-поміж вихованців цієї високої школи, з найвищими похвалами за його здібності, пильність й успіхи у праці. Як усі інші абсольвенти, він подався на офіцера морської резерви. Але напередодні роздачі свідоцтв і відзначень його повідомлено, що йому відмовлено ступня старшини морської резерви — без офіційного подання причини. Неофіційно сказано, що причиною стало те, що його мати десять років тому була комуністкою. Спершу мали йому навіть не дати признаних почесних відзнак. Наслідком шуму, що постав у зв'язку з цим, видано йому почесне відзначення, але відмовлено права присягати, як абсольвент морської торговельної академії, що хоче далі присвятитись вибраній професії. І так можна було оглядати в часописах цікаву світлину: стрункий ряд юнаків у морських уніформах з піднесеною рукою, а посередині один — із спущеною рукою.

Справа наробила багато розголосу. Сенатор Лімен та деякі інші сенатори й конґресмени заявили, що в цій справі жадатимуть докладних вияснень від морських чинників та чинників безпеки. Сам молодий Ленд зголосив відклик. Офіційні чинники заявили, що ще раз переведуть докладну перевірку цілої справи. Мати пошкодованого признала, що вона була за останньої війни комуністкою. Її син мав тоді 10 років і нічого з тих справ не розумів. Але підрісши, мав гострі переправи з матір'ю на тому тлі, врешті загрозив їй, що коли не зірве всіх зв'язків із комуністами, то він випровадиться з родинної хати. Під впливом цих розмов і внаслідок власного розчарування в комунізмі — мати Ленда виступила з партії й зірвала з комуністами, як з ідеєю. А тепер за мене карають мого сина, — скаржилась вона перед журналістами. Конґресова Комісія для дослідження неамериканської діяльности заявила, що вона офіційно не зацікавлена минулим цієї жінки, а тим паче не має причини покликувати на переслухання її сина. Проте вона вислала свою секретарку для переслухання її і списання з нею довгого протоколу.

Це дуже цікава справа, однаково з погляду правного, як і політичного та морального. Очевидно, що в Америці нема збірної відповідальности й нікого не карають за провини другої людини, навіть найближчого члена родини. Зате вимоги безпеки кажуть берегтись людей, які втримують зв'язки з комуністами. В даному випадку нещастям молодого Ленда було те, що комуністкою була — його рідна мати, з якою він жив у добрих родинних відносинах, особливо після її відходу з комуністичної партії. Виринає питання, як інтерпретувати даний припис установ безпеки. Ленд не був покараний за те, що його мати була колись комуністкою, тільки за тісний зв'язок з комуністами, чи вірніше — одною колишньою комуністкою. У леґальному розумінні це різниця, у практичному вийшло на те саме: він був покараний за гріхи своєї мами. І тому, хоч безпосередньо ця справа не має нічого спільного зі збірною відповідальністю, проте посередньо викликує на її тему деякі думки.

Американський демократичний устрій і вся духова атмосфера американського життя відкидають теорію збірної відповідальности, бо одною з найбільш прикметних рис американської свободи є пошанування людини, одиниці, індивіда. Адже власне в Америці існує культ індивідуального вияву прикмет тіла і духа, з відсуненням на цілком задній плян, звідки прибула дана людина, хто її батьки-діти, з якого вона етнічного роду та якої віри, чи раси. Знову ж теорія збірної відповідальности народилась в атмосфері нехтування індивідом та намагання звести народи, раси й віри під один знаменник, — утопійна ідея, яка в практиці виявилась в тоталітарних режимах, що нехтують волею і свободою людини. Відомо, що значить „буржуазне" чи „пролетарське" походження в Совєтах. Відомо, що значить „арійське" чи сумнівне або цілком не-арійське походження в III Райху. Відомо, що вивезення на Сибір одного члена родини наражає на смертельне переслідування всіх інших членів. Відомо, що в країні „найдемократичнішої у світі конституції" приятелі й знайомі відвертаються на вулиці від того, на кого падає тінь неласки збоку партійно - поліційного апарату. Просто небезпечно приставати з таким! Мотиви безпеки, застосовані до молодого Ленда, цілком інші і зрозумілі психологічно: від 1933 року, року визнання З'єдиненими Державами совєтського режиму в колишній царській Росії, комуністи встигли так тісно вкрутитися в усі ділянки американського життя, що в реакції мусіла настати навіть перечуленість у підході до проблеми безпеки, чи пак небезпеки збоку всіх, з прізвищем яких якнебудь зв'язане слово комунізм.

Це цікава проблема, зроджена з ненормальних часів і відносин, що їх джерелом стала отруйлива комуністична ідея і ще гірша практика.

ЛИНВОХОДЕЦЬ ТІТО

Не тільки західній світ, але й широкі маси юґославського і підсовєтського населення мають можливість бути свідками цікавого видовища: юґославський президент Тіто, забезпечившись у зонтик чи пак парасольку „мирного співіснування", намагається втримати рівновагу на хисткій линві добрих взаємин із двома супротивними силами: комуністичною Москвою і „буржуазним" Заходом. Видовище не тільки цікаве, але й комічне. Звернувшись бо усією поставою в один бік, мусить же він негайно обертатися і в другий бік з гарною посмішкою, уклоном, а то й вияснениям.

Зразком линвохідської зручности Тіта була його промова, виголошена дня 29 липня в Карльоваці у Хорватії з нагоди десятиріччя „визволення" хорватського народу, що про неї подали широкі повідомлення західньо-европейські й американські газети і що її майже повністю надрукували совєтські „Правда" й „Ізвєстія".

У своїй промові Тіто обґрунтовував конечність знормалізування взаємин між Юґославією і Совєтським Союзом і стверджував, що ці взаємини стають все кращі, тим більше, що совєтські провідники, побувавши в Юґославії, мали змогу переконатися, що Юґославія не продалася нікому, що в ній немає основ ні капіталізму ні імперіялізму і що вона залишилася миролюбною країною, вірною не тільки ідеям Маркса й Енґельса, але й Леніна. Зокрема хвалив Тіто „далекозорість" і „щедрість" Совєтського Союзу, який, „розуміючи тяжке становище юґославсь. народу", анулював довги Юґославії на суму понад 90 мільйонів долярів.

З другого боку Тіто, звернувшись вже до Заходу, запевнював західні держави, що „Юґославія не бажає нічого більше, як втримувати добрі взаємини з західніми країнами", і що немає ніякої притоки ні причини для того, щоб хтось там боявся, що Юґославія чи він, Тіто, могли б зрадити своєму слову і забути всю допомогу, одержану від Заходу та обернутись до них спиною"... Але, складаючи такі урочисті заяви, Тіто не згадав тут ні словом про ті сотки мільйонів долярів, що їх Юґославія одержує кожного року від ЗДА.

Водночас були в промові Тіта моменти, які кожну здорово думаючу людину мусіли б як не збентежити, то насторожити. Декілька разів Тіто висловив свою глибоку впевненість в дуже сумнівні речі. Він підкреслював своє „переконання в тому, що русскі бажають мира не менше, як американці". Він твердив катеґорично, що небезпека війни минула і що Юґославії не загрожує ніяка війна збоку Совєтського Союзу. Що більше, він намагався переконати не тільки двісті тисяч слухачів у Карльоваці, але й усі юґославські народи і всі країни світу, що в Москві тепер „нові люди, які реально дивляться на розвиток у світі, і які бажають, щоб різні помилки і помилкові кроки та дії не повторювались", іншими словами, що на Кремлі сидять вже не вовки, але мирні ягнята, які тільки єдиного бажають, а це світового миру.

Президент Тіто не подав, ні не з'ясував основ своєї впевнености і віри. Для кожного, хто реально думає й оцінює совєтську політику і її діячів, твердження і переконання Тіта залишилися цілком таки непереконливими і цілком таки голословними. Зрозуміти ці твердження і переконання можна тільки тоді, коли прийняти, що Тіто проголошує їх з премедитацією, ясніше кажучи, за домовою з Хрущовим і Булґаніним, з єдиною тільки метою: приспати чуйність Заходу і засипати йому очі піском „миролюбности і доброзичливости" нових людей на Кремлі.

В кількох місцях своєї промови Тіто заперечував дуже рішуче факт переходу Юґославії в комуністичний табір, мовляв, вона хоче залишитися незалежною. Але його заперечення... заперечують дуже основно факти з самих же таки найновіших совєтсько-юґославських взаємин.

Юґославія квапиться сьогодні просто надробити втрачений час і ввійти знову в круг совєтського світу, намагаючись втримувати добрі взаємини не тільки з Совєтським Союзом, але й із такими ворожими до себе країнами, як Угорщина чи Румунія. Немає тижня, щоб в Юґославії не побувала якась совєтська делеґація, щоб Совєтського Союзу не тідвідала якась юґославська делеґація: вчителі, мистці, танцюристи, всі вони роз'їжджають по совєтських республіках, поглиблюючи „відновлену дружбу". Останнім часом прибула до СССР делеґація юґославських журналістів і зараз же за нею — на запрошення Верховної Ради СССР — юґославська парляментарна делеґація під проводом предсідника хорватського парляменту Владіміра Бакаріча.

Всі ці відвідини відбуваються вже не тільки під кутом налагнання дипломатичних взаємин, але під гаслом повороту до того стану, коли Юґославія обидвома ногами стояла в комуністичному таборі. Про це говорив цілком відкрито предсідник „Ради Союзу Верховної Ради СССР" А. П. Волков, вітаючи юґославську парляментарну делеґацію, і підкреслюючи, що приїзд цієї делеґації визначає „відновлення найкращих дружніх взаємин між нашими народами, тих взаємин, що існували під час війни і в перших повоєнних роках". Не забарилася з такими ж заявами юґославська сторона, проголошуючи не тільки дружбу, але й дружню співпрацю совєтського і юґославського народів, і складаючи зараз після приїзду вінок під мавзолеєм Сталіна — того, що виклинав Тіта і намагався зліквідувати незалежність Юґославії...

Все це дає підстави думати, що гулятиме Тіто по линві співіснування Заходу із Сходом до тієї хвилини, коли, перестабши одержувати американські доляри, впаде в широко відкриті і загрібущі московські обійми.

Б. Лаврівський

АЗІЯ В ОН

Ви бачите Азію на кожному кроці в будинках ОН. Дуже багато індусів. Цілком натурально, що Індія, велика держава, зацікавлена в працях ОН і мусить мати великий штаб фахівців. Багато індусів є урядовцями ОН. Всі індуси неодмінно в народних строях — дуже вигідних на теперішню спекоту. Вони в першу чергу звертають на себе увагу.

Багато й китайців, серед яких переважають жінки. Не забувайте, що китайська мова — одна з п'яти урядових мов, і всі промови й більшість документів на неї перекладаються.

Досвідчені „знавці" твердять, що останніми часами „не европейський елемент" наочно збільшується на терені ОН. Чи то не є ознакою, що азійські проблеми набирають що-раз більшої ваги?

Так є не лише на зовні. В численних комісіях, радах ОН, які відбуваються без перерви, зустрінеш представників Азії, і то — як активних учасників. Обов'язково зустрінете представників Китаю — бо ж то один з „п'яти великих", що мають право вета, і представників Індії. Індія хоче перебрати на себе ролю оборонця всіх „покривджених" і відсталих народів світу. В тім напрямку виказує надзвичайну рухливість й енерґію. Індійська делеґація виступає переважно з найбільш радикальними внесками й вимогами, конкуруючи з Совєтами. Немає жадних підстав твердити, щоб відсталі народи були тією обороною захоплені; це вдалося відчути не раз...

⁂

Що думають ті, хто представляє сучасну Азію в ОН? Всі стараються розгадати, — в першу черґу газетярі. Тому всі пресові конференції, які уряджують представники Азії, завжди збирають повно людей... Але не завжди, навіть можна сказати ніколи, — не дістанете відповіді на це питання. Бо, справді, трудно говорити відверто „двом світам"...

Не так давно до будинків ОН під'їхали самоходи з барвистими, прапорами Бурми і застали досить численний натовп людей — ну й кореспондентів, які хотіли зустрінути У Ну, прем'єра Бурми.

Відчувалося й тут і на широких коридорах ОН правдиво симпатичне зацікавлення особою прем'єра екзотичної країни, який приїздив сюди „робити велику політику".

Який разючий контраст з поведінкою публіки в часі відвідин ОН Молотовим два тижні перед тим: лише холодна цікавість, і то не збоку всіх... Хутчій здивування!

Прем'єр — на вигляд молодий, хоч добігає п'ятдесятка, не високого росту, в національнім строю: кратчаста спідничка й високо застібнута блюза, з привабливою усмішкою...

Пресова конференція розпочинається... Не питаються його про Бурму, а лише:

— Які ваші враження від візити в червонім Китаю?

Там відчувається краще зрозуміння конечности „безпосередніх розмов" із ЗДА.

Чу Ен-лай прагне заспокоєння світу.

Формоза... Нема спеціяльних підстав, щоб напруження в цій справі утримувати далі.

Допитувалися, чи Бандунґська конференція не мала мети створити бльок азійсько-африканських народів? Чи вже тепер не існує фактичний азійський бльок? Хто має право тепер виступати в імені азійських народів?

У Ну відповідає — і тут його слово може мати вагу, бо ж він є одним із „співдумаючих" Неру:

Не існує жадного бльоку і ніхто не має права виступати формально в імені Азії... Але до бльоку дійти мусить, бо ж в Азії мешкає половина всього людства.

— Ми стараємся тепер виступати „колективно", але ж це не бльок...

Тут відчули всі, що прем'єр говорить „дипломатично" — бо ж „ідейний", а може й до певної міри реальний бльок все ж існує...

— Чому Бурма — одинока з країв Азії — не ратифікувала досі міжнародної конвенції про народовбивство?

Питання викликало заклопотання.

— Бурма ратифікує конвенцію вневдовзі...

Ще багато уваг щодо „безпосередніх розмов" Китаю з ЗДА, які приведуть до ослаблення напруження в світі. На думку У Ну й не лише його, але й багатьох азійських політиків — до цих розмов мусить прийти...

Деякі із слухачів скептично кивали головами, але ці слова справдилися і безпосередні розмови розпочалися.

— Ми маємо на своїй території кілька тисяч вояків національного Китаю, але дамо самі з цим раду, не звертаючись до ОН, — запевнив прем'єр.

— А справа прийняття Китаю до ОН?

— Це вимагає часу й терпеливости, — була відповідь.

Було й питання, яке зацікавить жінок: чому на конференції в Бандунґу не було ані одної представниці — жінки?

У Ну розвів руками: — Що ж робить? В Бурмі жінки мають рівні права, але інші народи мають інші погляди. На наступній конференції вже будуть, напевно, — потішив кореспондентку.

По конференції залишилося враження, що Схід іде й ітиме своїми шляхами, вживаючи своїх „колективних" способів дипломатії; що навіть демократичним краям, як Бурма, теперішній червоний Китай є більш зрозумілим і близьким, ніж це видається деяким політикам Заходу.

Таку науку дав У Ну, не лише прем'єр держави, але й один з її духових провідників. Бо ж він не лише приймав активну участь в боротьбі за незалежність Бурми, був головою Установчих Зборів, але є вченим, письменником і драматургом. Одна з його драм була виставлена на сцені в Пасадені, в Каліфорнії. Врешті, У Ну є видатним буддійським теологом.

Роблять з О. Ф. Можайського росіянина

Визначний учений в галузі авіяції і повітроплавства, О. Ф. Можайський родом був українець і свої перші спроби побудувати літаючу птахоподібну модель проводив у 1869 році на Поділлі. Пізніше він сконструював літак, який в 1881 році злетів у повітря, відкривши світові еру авіяції. Літак Можайського піднявся в повітря на два десятиліття раніше від літака братів Райт. Українське походження творця першого в світі літака не дає спокою Москві, і тепер „фахівці" перешукують архіви, щоб довести, що родом він був чистокровний росіянин. Отож, в „Радянській Україні" якийсь С. Соболєв (3 липня ц. р.), критикуючи збірник документів, складений Інститутом історії техніки Академії наук СССР спільно з головним архівним управлінням Міністерства внутрішніх справ СССР (!), намагається довести, що Можайський усіма своїми інтересами і всім життям був зв'язаний з Росією. „У вступній статті збірника, — пише він, — укладачі помилково з'єднали два різних періоди діяльности великого російського вченого (вологодський і подільський), звідси й неправильне твердження, що О. Можайський, залишивши службу у фльоті, переселився на Україну, на Поділля. Насправді ж О. Можайський служив помічником мирового посередника у Вологодській губернії..." Одним словом: „Русслянд ібер аллес".

Василь Витвицький

З БАНДУРОЮ ПО ВСЬОМУ СВІТІ

(5)

Ця — ясна для нас — справа не завжди і не для всіх була такою ясною. Олександер Фамінцин (автор кількох праць про давні музичні інструменти) висунув був здогад, що бандура прийшла в Україну — з Анґлії. Хоткевич заперечив цей здогад і з питомою йому ясністю написав, що помилкові думки Фамінцина „висловлено не так у цілях наукових, як політичних".

За першу половину двадцятого століття бандура пройшла велику еволюцію з конструктивного і виконавчо-технічного боку. Колись один кобзар не міг грати на бандурі свого сусіда, бо кожний інструмент мав іншу кількість струн і інший стрій. Хоткевич перший звернув увагу на потребу уніфікації інструменту, він теж розвинув його технічні можливості до небувалих і незнаних до того часу розмірів. Збільшення числа струн, а особливо винайдення і вдосконалення засобів для перестроєння — це здобутки новіших часів. Бандуристові нашого часу не тільки не треба носити з собою двох бандур, він може легко міняти тональність таки під час виконання.

Бандура має одну особливість, яка корисно відрізняє її від родини лютнеподібних інструментів. Останні мають цілий корпус вироблений з тонкого дерева. Вони легкі, але зате не втримують строю. Недаром один з давніх теоретиків писав так: „Коли лютніст має 60 років, то він напевно у своєму житті 30 років тільки й те робив, що настроював лютню".

Основа корпусу бандури („спідняк") разом з ручкою вироблена з одного куска твердого дерева (клен та ін.). Ця основа робить бандуру набагато важчою від лютні, зате вона кріпко — і вірно — держить стрій. До того ця тверда основа сильно впливає на звук бандури, робить його своєрідним, трохи притемненим, але м'яким і милим для вуха. Це саме та прикмета бандури, що так дуже притягає увагу чужинців, особливо музик. Вони чують у звуках бандури не тільки щось особливе, але й стародавнє.

Репертуар

Розвиток новітнього кобзарства — коли мова про бандуристів - виконавців — пішов таким темпом і набрав таких розмірів, що засіб творів, репертуар став недотримувати йому кроку. Це стосується особливо до творів писаних для капель, в яких бандури поділяються на окремі групи на зразок оркестри. Бандуристи - солісти, або як їх називають „одиночки" є в кращій ситуації, їм куди легше складати, а то й самим доповнювати свій репертуар.

Основою кобзарського репертуару є наша народна пісня у всій своїй різноманітності, багатстві жанрів і тем. Це невичерпне джерело, свіже і здорове. Користаючи з нього, композитори можуть застосовувати різні прийоми від строфічної пісні до ширше проведених форм - картин, в яких народна пісня є тільки темою, чи моттом.

Підвалину для кобзарських капель дав на цій основі знову ж таки Гнат Хоткевич такими творами, як „Байда", „Буря на Чорному морі", „Залізняк", „Нечай", „Ой, в полі корчомка" та інші. По шляху окрестрового трактування бандур пішов і Григорій Китастий у своїх творах у ширококзакроєному циклі „Запорізька Січ", у пісні „Нас ждуть" і в цілому ряді пісень маршового характеру. Прикмети хорово - кобзарської фактури збагнув Володимир Божик і Капеля користає з неодного з його творів й обробок інших композиторів.

Все таки, не уважаючи на здорову основу, до репертуару Капелі вкрадалися й речі не варті уваги не тільки бандуристів, які мають у нас заслужену і глибокою традицією передану повагу, але і звичайних хорів. Така, для прикладу, „Сусідка" залишиться мадярським танком (за Брамсом), скільки ми її не продукували б. Окрема проблема в праці Капелі — це смак публіки. Пісня „Ой, ти дівчино зарученая" збирала особливо по таборових залях рясні оплески. А та сама пісня дискредитувала не тільки Капелю, але й усю нашу музичну літературу в очах кожного фахового рецензента, чи взагалі людини з виробленим смаком.

Перед Капелею є ще деякі питання, зв'язані з репертуарними потребами й можливостями: включення в програму думи і чисто інструментальних творів (без сумніву), далі включення творів чужих композиторів, особливо давніх лютністів.

Унікальний ансамбль

Коли так дивитись на бандуристів, як вони сидять на сцені рівними рядами і коли слухати їх, щось особливе виразно видне в них, щось таке, що відрізняє Капелю від інших музичних ансамблів. Цілий ряд моментів робить Капелю унікальним ансамблем.

Один — але тільки один — з цих моментів це стародавній інструмент. Це без сумніву. Але в Капелю увіллялася ще друга важлива течія: хорова культура, що має в Україні кілька століть світлого розвитку за собою. Іниший момент, що його зрештою так часто підкреслює фахова музична критика. Капеля це хор, що сам собі акомпаніює на інструментах, — й оркестра, що сама одночасно співає. Одне і друге робить з викінченістю, тонкістю і — як це завважив наш мислитель і знавець мистецтва Юрій Липа — з шляхетністю.

Мистецька унікальність є й у співі Капелі без дириґента. Так у Капелі хорово - оркестровий масив поєднаний з м'якістю камерного ансамблю, в якому кожний член бере участь не за кивком дириґента, а неначе сам з своєї власної волі. Можливо, що саме в цьому моменті лежить причина, чому рецензенти - музики і звичайні слухачі так часто сполучували і сполучають спів Капелі з думками про волелюбність і — демократію.

Один американський музика, оркестровий дириґент, сказав під час концерту Бандуристів:

„Мені імпонує в них винятково дисципліна, не зовнішня, накинена, а якась дивна внутрішня спосніть і підпорядкування одиниці цілому".

Це цікаве поміченння. І якби ми хотіли шукати за корінням цих прикмет Капелі, то знайшли б його не тільки в самій чисто мистецькій площині.

В Капелі є своя організаційна структура, в якій — так само як в її музиці, — відбивається дух давнини. Це далекий відгомін музичних цехів чогось у роді „Майстерзінґерів". Тут зберігає силу „конституція" — статут з окремим правом вибору старшини і з точно з'ясованими засадами професіоналізму.

Унікальність Капелі ще й у тому, що це єдина у вільному світі музична група, яка, будучи раніше державним совєтським ансамблем, перейшла на цей бік залізної заслони і стала на службу мистецтву, правді і людям. Це все таки незвичайна річ у сьогоднішніх умовинах проїхати з концертами Київ, Ленінград і Москву, Тифліс, Караганду й Баку, Мюнхен, Берлін і Франкфурт та нарешті Ню Йорк, Шикаґо, Бостон, Вінніпеґ і Торонто. З бандурою Капеля об'їхала Европу, Азію й Америку.

Така є Українська Капеля Бандуристів, ансамбль, який у нашу неспокійну і бурхливу добу вносить вартості гарні, здорові і тривалі.

(Кінець)

Роман Смаль-Стоцький

ПОКОНГРЕСОВІ ЗАВВАГИ

(3)

(Закінчення).

Пообіді 3 година до 7 години дискусія над звітами управи; 8 година бенкет; всі привіти для Конгресу переносяться на бенкет; говорити привіти має право той, хто привіз дар щонайменше $100 на УККА, як це було на Вашингтонськім Конгресі.

Другий день, неділя — ранок, початок 9 година; 9—11 пенель інформує про „Внутрішній стан української справи"; до пенелю висилають всі наші угрупування й центри своїх референтів, що в 15—20 хвилинних тезах висвітлилиб зборам свої програми для визвольної консолідації й боротьби; від 11—1 референти відповідають на запитання й делеґати дискутують з ними. Модератором визначити б якогось старого парляментариста. Якщо у Женеві ділові дискусії показалися можливими поміж большевиками й вільним світом, невже ж наші лідери не зуміють ділово подискутувати перед делеґатами і вияснити їм, чому й досі спільного фронту немає? Та ж Масарик учив, що демократія — це дискусія.

Пообіді година 3—6, пенель науковців — знавців представляє зборам „Плян політичної акції УККА" у всіх ділянках, політичній, науковій, журналістичній і т. д., потім дискусія.

Вечір 8—10, урочисте наукове засідання НТШ і УВАН на визначні теми про внутрішню проблематику України й Совєтського Союзу.

Третій день, понеділок, точно 9 ранку — 1, і пообіді 3—6 закінчення дискусії над звітами, звіти комісій, абсолюторія, перевибори.

Засадничі точки цієї програми я підніс ще заздалегідь перед Конґресом. На жаль, я не зумів переконати колеґ. А ж?аль, бо ми, науковці, бажаємо тільки причинитися для добра української справи в Америці, залишаючи за нашими політичними керівниками й лідерами всю владу й репрезентацію. Ми їм не „конкуренти".

Ціль такої програми для кожної людини доброї волі ясна...

Поперше, відразу вирвати делеґатів і Конґрес з атмосфери наших ґет, піднести його увагу до висоти міжнародної проблематики, в якій одним з вирішальних чинників сталася наша прибрана батьківщина, Америка. Вір'ю глибоко, що і її доля з долею України пов'язана, і з долею всіх поневолених народів — тому посередньою темою нашого Конґресу є і вона — доля Америка. Підходімо ж тому до цих справ з відповідною повагою, пристойністю й відповідальністю.

Подруге: ця програма пробує виповнити ідейним змістом весь Конґрес і в дискусіях відновити ідейну спільноту українства й всіх його ґенерацій в Америці.

Потрете: ця програма хоче зіспоїти наше громадянство з наукою ,бо навіть політика це в першій черзі не емоціональні ораторські пописи — а наука; вона хотіла б теж представити громаді нашу молоду, многонадійну ґенерацію науковців і включити їх в працю УККА.

Почетверте: вона має виразну педагогічну, виховну ціль: виховати думаючих і відповідальних громадян; і то науковці і громада мусять себе взаємно виховати, бо і науковцям варто би раз прислухатися до голосу громади про „непередрішенсво" чи „передрішенство", про функцію науки в праці УККА і про відповідальність науки за нашу справу.

Тільки така поважна й розважна Конґресова атмосфера поверне на провінцію делеґатів апостолами ідей УККА і тільки вони відновлять жертвенність суспільности на наш Народний Фонд для виконання плянів акцій.

Ще раз кажу, мусимо спільними силами виробити наш стиль і встановити внутрішню атмосферу наступних Конґресів, щоби всі делеґати відчули, що праця Конґресу УККА для визволення України й оборони Америки це праця для Бога й миру на землі. Миру теж між українськими центрами. На залі Конґресу стоїть той невидимий вівтар розп'ятої Москвою України, — тож ведім себе перед ним пристойно і поступаймо так, щоби ми гідні були і Крут і Базару, і всіх жертв Вінниць та московських концентраків. Перебіг такого Конґресу дійсно варта було би наґрати на ленту і такий Конґрес дійсно пошану викликав би американців до нас усіх і до української справи. Американські українці могли б стати вирішальним і провідним чинником української визвольної боротьби — кажу, — могли б.

А щоб вони стали, нам треба, на мою думку, скликати надзвичайний Конґрес, заздалегідь добре підготований, або що найменше пленарне засідання Ширшої Ради УКК і провести ось цю запляновану працю.

Подаю ці міркування як дискусійний матеріял — може делеґати наші відгукнуться і причиняться до того, щоби наступний Конґрес стався святом нашої національної консолідації в Америці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Елизабет, Н. Дж.

У новому приміщенні.

Бизнес , зі своїми різними ділянками, в торгівлі і промислі має в собі щось з магнету. Він притягає надією успіхів, кращих заробітків, незалежности. Він обіцяє, але не запевнює.

Число наших підприємців, порівнюючи, ще не велике, проте в останніх роках воно помітно зросло. Наші кращі підприємці, між ними й ті з досвідом, здобутим ще в „Старім Краю", добилися вже й тут солідних успіхів, так у більших як і в менших містах. Свій успіх завдячують вони передусім своїй фаховості, підприємчивості й рухливості. Без них — успіх в інтересі мало правдоподібний, бо, як казав наш нарід: „Яка Настя — таке й щастя".

Крім цього „щастю в інтересі" сприяють дві сили: реклямa й опінія. Не диво, що американський бизнес видає такі колосальні суми на рекляму. Її вагу розуміють і наші підприємці. Більшість з них добре дбає за рекляму. Ми раз-у-раз зустрічаємо їх оголошення в пресі, чуємо їх у радіо, а в останнє також на телевізії.

Подбати підприємцеві про рекляму свого інтересу, відповідно до його спроможностей, не так то й тяжко. Тут сам підприємець рішає, скільки може видати на неї, і за гроші має таку рекляму, яку хоче. Але повний успіх дає рекляма тоді, коли вона йде рука в руку з опінією. Бо що з того, що рекляма буде говорити, напр., про першоклясний товар чи обслугу, коли опінія того не потверджувала б. А опінія, думка загалу твориться при кожній нагоді.

Один приклад: під банком в Елизабеті на вечірнє відчинення бюр чекає гурт людей. Чую таке: „Дивіться — каже один — недавно приїхав, а вже купив такий будинок". Декілька пар очей звернулося в сторону недалекого будинку, де давніше містилося кіно. Ніхто не відповів нічого. Той продовжує: „А я не можу собі на таке позволити". На те одна жінка з усміхом стверджує: „Якби твої руки вміли виробляти таку „больону" — то й тебе було б стати". — „То правда — додає якась старша господиня — від нього, що принесеш до хати, то добре й смачне".

Отак твориться опінія. Отак підприємство здобуває собі „марку". І приємно слухати, що так балакають про наших підприємців. І нема підприємця, який не числився б з опінією. Не диво, що не раз можна бачити напис у виставовому вікні крамниці: „Якщо ти вдоволений — скажи іншим, якщо ні — скажи мені". Значить, я постараюся все направити, щоб мої клієнти були вдоволені.

Минулого тижня у будинку, де містилося кіно, ґрунтовно зремонтованому, модерно обладнаному, з найкращим устаткуванням почала новий етап свого розвитку відома в Елизабеті фірма м'ясних виробів. Фаховість їх власників, підприємчивість і працьовитість та заслужено здобута в загальній опінії „добра марка" уможливили цей поважний успіх. Вітаємо з цим успіхом п. Вол. Бойчука і його спільників, п. І. Лукова і п. Вас. Бортника, і в новому приміщенні бажаємо їм якнайкращих успіхів, як добрим фахівцям, що втішаються в нашій громаді загальною симпатією і пошаною, як люди зі щирим громадським наставленням.

н. з.

Марія Пастернак

СИЛУЕТА БАЛЕРИНИ

Закінчилась вечірня. Тьмавими смугами снується по церкві димок погаслих свіч. Єднається з запахом кадил, п'янким віддихом левкой і в'юнкими спіралями розпливається під зоряним небом візантійської копули. Як тихе зідхання, як заблукана у всесвіті безсила людська думка.

Фіялковий перелив вітражового світла м'яким сутінком огорнув тендітну дівочу постать. Навколішках, перед іконою Божої Матері пливе молитва, ніби тиха сердечна розмова. Погідне обличчя і в очах радісні блиски радше вдячність тут виявляють, не в смутку ласки просять. Щаслива успіхом вчорашнього вечора, Бетті Попович уся сповнена незвичайними враженнями, мистецьку свою долю кладе у руки Великої Опікунки. Бо чи ж не її в тому допомога, що 16-літню ученицю балетної школи у Ванкувері вирізнили на танковому фестивалю, нагородили стипендією та включили у репрезентативний Канадійський Національний Балет? А вчора по виставі, це ж незабутні для мистецької кар'єри Бетті вирішні хвилини: Little shy ballet girl, оточена репортерами, давала несміливо короткі відповіді, щиро, по дитячому всміхаючись позувала до фото-знімок, що наступного дня появилися на перших сторінках торонтських щоденників, поруч знімок мистецької директорки балету Сілли Франки.

Це безумовно Хтось веде її до вимріяної мети!

До пізнього вечора ми проходжувалися алеями міського саду. Бетті розказувала про своє захоплення танцем ще у раннє-дитячому віку.

„Я з приємністю згадую свої перші танкові виступи у нашій просторій кухні. Там находила я завжди якісь перкусійні інструменти в роді алюмійового та скляного посуду, що я їх вживала для підкреслення ритму моїх танкових еволюцій. Усі колірові рушнички до витирання тарілок теж належали до моїх перших сценічних акцесорій, бо помагали імітувати вихор, роколихані гілки дерев, іноді мрійливу імлу, що у підвечірню пору стелилась по росяній траві.. Це були справді глибоко відчуті, творчі хвилини моєї танкової абетки."

„Та коли оці мої танкові задуми ставали згодом конкретним бажанням вчитися сценічного танцю з наміром стати професійною танцюристкою, в цілій нашій численній родині заворушилось від спротивів і погроз. Мій дідо (Василь Годованський, відомий церковний і громадський діяч-піонер у Канаді), що плекав у родині патріярхальні старо-краєві традиції, просто цілком не брав до уваги мої дитячі забаганки, мовляв, це їй промине.

„Одначе не проминуло. Маючи по своїй стороні сильну підпору мами, мене на восьмому році життя вписали до балетної школи у Ванкувері. І от дитяча розвага замінилася у працю, іноді важку і монотонну. Та все це забувалось, коли прийшли прилюдні виступи школи, головно у дитячому театрі. Я не знаю, навіть дещо сумніваюся, чи яка королева у світі була у своєму королівському маєстаті така щаслива, як я — королева у танцювальній казці „Снігурочка". Це через любов безмежну і цілковиту відданість „мого народу" — дитячої авдиторії, що глибокими своїми переживаннями всеціло включилась у зворушливу дію казки".

Бетті Попович

„Була ще одна подія, що корисно вплинула на мій мистецький „ріст" та повернула мені добре ім'я в родині. Для різноманітности у святкуванні 50-літнього ювілею подружнього життя діда і бабуні, ми всі внуки влаштували „несподіванку" — концерт власними силами. Я танцювала „Пробудження весни" — Мендельсона. Аке ж було моє здивування, коли дідуньо з вдоволенням оплескував мій виступ, а потім я дістала від нього дарунок. Цією перемогою я була дуже щаслива, — хоча знала, що у великій мірі на оцю зміну відношення дідуня до моєї дитячої „забаганки" мав факт, що друга його улюблена внучка вступила до манастиря СС. Служебниць в Анкестері.

„Я дуже рада — продовжувала свою розповідь Бетті — що мене включили в постійні члени Нац. Канадійського Балету і я вірю, що під керівництвом своїх вчителів, я колись зможу стати доброю танцюристкою, тобто, що мені вдасться побороти технічні труднощі, висвободитись з твердих законів балетної граматики і без колювань, танком передати переживання людської істоти. В цьому напрямку я багато користаю від нашої директорки Сілли Франки, що є чудовою інтерпретаторкою драматичних роль.

„А яка Ваша думка про модерного німецького хореографа Гайно Гайдена, що в його групі Ви виступали на Канадійському Фестивалю Танцю"? — питаю, щоб дізнатися, чи Бетті цікавиться модерним театральним танцем.

„О, в нього велика танкова фантазія, з нахилом до абстракту, його улюблені композитори — це Стравінський, Гіндеміт, деякі його твори інспіровані картинами французької картинної ґалерії. Рік тому я танцювала сольову ролю в „Дафніс і Хльое". Потім він виїхав до Оттави, а я до Торонта. Г. Гайден пропонував мені виступати з його групою у телевізії, та я була зайнята пробами в Кан. Нац. Балеті перед виїздом до Вашинґтону. Тепер йдуть щоденні проби до балетних вистав в часі Канадійської Національної Вистави. Праця, праця відранку до пізнього вечора. А так хотілося б бачити великих балетних майстрів, їх нові твори, пізнати нові можливості танкової експресії, та це все — думаю — ще дуже далеко, сьогодні я тільки учениця, перед якою ще довгий шлях твердої та витривалої праці..."

Був вже пізній вечір, коли я попрощала малу Бетті. — Йшла безвільно вулицями міста, думками цілком перенесена у світ балетного мистецтва.

Скільки в ньому змінилося від часу смерти С. Дягілєва! У своїй мандрівці від Версалю до Італії, Петербурга, Лондину і Ню Йорку клясичний балет помітно здемократизувався, коли не вжити слова здеґенерувався. Він перестав бути до стрижня щирим — клясичним. Ні Дягілєв, ні його спадкоємці не створили школи на зразок Маріїнського Театру у Москві, що продовжала б традиції і вирощувала мистецький потенціял танцюристів. І це безсумніву відбилось на здорових основах та майбутньому існуванню клясичного балету, що у своїй суті і формі переходить у повільне завмирання.

Члени Дягілєвого балету розійшлись по його смерті в р. 1929 у трьох напрямках та створили окремі балетні центри: Лондон, Париж, Ню Йорк. Прийшов час нових танцюристів, більш індивідуальних у протиставленні до даавнього стандартного типу. Кор-де-баль не є вже такий досконалий, як був колись, коли грав ролю рухомої зі справністю механізму фунґуючої сценічної декорації. Перфектний технічний еквіпмент, що його Дягілєв доводив іноді до циркових трюків, не є в сьогоднішньому балеті ні найважливіший ні атрактивний. Балерини не йдуть вже по діягоналі у великій давній манері, їх „фоєтте" не все є цілком корректне, не танцюють вже тільки для самої клясичної віртуозности. Балет став популярною професією, наблизився до життя, став інтернаціональною мистецькою власністю.

Найвищу клясу сьогодні виказує „Садлерс Велс Балет" в Англії. Сюди відійшли визнатні солісти Дягілєвського балету, як Павлова, Астафіна, що їх вишколював ще Птіпа у Петербурзі, а також Дягілеві учні, як Марія Рамберт, та Нінетта де Валюа, що створили Національний Англійський Балет. Він до сьогодні спирається на старій російській школі і підкреслює більше хореографію як дію. Та все ж завдяки особливим хореографічним здібностям Р. Гелпмана, Тудора, Аштона та других англійських балетмайстрів, Садлерс-Велс ставить теж модерні театральні балети, трансформує в танець відомі драматичні та оперні твори.

Російські танцюристи-еміґранти, що задержались у Франції, втягнули в себе разом з горожанськими паперами, французьку атмосферу і культуру. Відома російська балерина Преображенська заснувала у Парижі школу клясичного балету, яка дала Франції передових клясичних танцюристів. Балет паризької опери під керуванням Сергія Ліфара базується вправді на старій клясиці, та все ж він має стиль і ліризм чисто французький. Балетмайстри Леонід Масний і модерніст Роланд Пті висувають у своїх балетах передусім тему, тому вони співпрацюють з письменниками і малярами й у висліді їх хореографія перевантажена літературними ідеями, іноді знову сповнена реалізмом і фантазією, що має часто „immortality flavour", цілком як в модерних французьких фільмах. Ролянд Пті, найбільш прогресивний французький хореограф, має віру в молодь і в своїй праці воліє експериментувати як повторювати чи модернізувати твори старих балетних майстрів. А в тім для французького балету та й взагалі для мистецтва Париж є центром, поза Францією не існує для них другий мистецький світ. Мистецтво інших країн, головно американське, розцінюють французькі критики приблизно як цивілізаційну халтуру. Французькі балети не є популярні закордоном та маловідомі в Америці і в Англії.

До Америки клясичну спадщину принесли Фокін та другі члени Дягілєва. До 1934 р. ставили старий репертуар в мюзикголах та німих фільмах. Клясичний балет не прийнявся був тоді на американському ґрунті, був чужий американській публіці і все в ньому виходило по російськи. Основи під американський балет поклали ентузіяст балету Лінколн Кірстен та спадкоємець Дягілєва Георгій Баланчин. Сьогодні чоловими балетними хореографами Америки є й далі Баланчин, Агнес де Милл і др. що впроваджують в балет сьогочасні концепції, тематикою і формою реалістичні, або творять танкові есеї релігійного і абстрактного танцю. (Грегем, Гомфрей, Лимон).

Хоча американським клясичним танцюристам бракує щирого клясичного відчуття, поетичного надхніння та клясичної ноблесс, зате вони неперевершені у танковій ритміці, бо танець пливе в них з музики, у балет внесли вітальність, гумор, іноді забарвлений дрібкою вульгарности, та надібсе силу і фізичну красу. Не маючи національної танкової традиції (коли не брати до уваги індійські танці), адоптували вони клясичну техніку, яка дає їм можливість творити конструктивно, тематично і декоративно т. зв. американські балети.

Є ще один центр клясичного балету, а це у Совєтському Союзі. Там він належить до найбільш консервативного мистецтва у світі. Пригнічений вантажем полинялої традиції та вимогами партійної політики, совєтський балет спинився у своєму рості на рівні 19 ст. В Сов. Союзі ще й досі повторюють програми з номерами тридцятилітньої давнини, а нові постанови є виключно пропаґандивного характеру і в них передусім соціяльна, пролетарська тематика. Балети ставлені до монотонности стандартно, беземоційно, безіндивідуально. В балетних виставах змінються тільки костюми та декорації, а танець залишається все той самий і не висловлює абсолютно нічого. Це є показ серії балетних кроків і трюків. Для візуальних і театральних ефектів перевантажують вистави національними танцями, при чому яскрава різнородність в деталях костюмів і декорацій цілком затирає рівновагу балетної конструкції і затрачує ідею танкового твору.

Бетті Попович вірить у майбутнє, що прийде час, коли вона зможе танцювати на сцені Опери й Балету у вільній столиці України — Києві. Тоді сповниться не тільки її, але й пок. дідуня найгарячіше бажання.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ В КАЛІФОРНІЇ ІНФОРМУЄ ПРОФЕСОРА

Одного дня професор місцевого каледжу зателефонував до мене і просив повідомити, коли відчинений музей, про відкриття якого він довідався із місцевої преси, бо він хоче його відвідати зі студентами свого каледжу.

На другий день приходить до музею професор і студенти. Познайомились. Професор підходить до портретів гетьманів і інформує студентів, звертаючись до мене каже, що він знає, що це портрет Хмельницького, бо на площі в одному російському місті стоїть його пам'ятник. Пояснюю професорові, що дійсно є такий пам'ятник Б. Хмельницькому, але не в російському місті, а у столичному місті України Києві. Шановний професор не розгубився, а зауважує, що це все Росія, на теренах якої єдина культура для всіх народів, так як в Америці, та що Україна ніколи не була самостійною державою.

Витягаю географічний атлас, виданий в Ротердамі в 1711 році.

Находжу в атласі мапу Каліфорнії, де зазначено, що Каліфорнія — це острів, а не суходіл, і показую її професорові.

— Це було у 18 віці, і тоді мало хто знав докладно про західні землі Америки — відповідає професор. Перегортаю мапи атласу і находжу мапу України, на якій великими літерами через всю мапу, надруковано — „Україна, Держава Козача", а по бокам мапи герби Галичини, Поділля та Чернігівщини. Показую мапу професорові та зауважую:

—Тоді, коли Америку мало знали і не могли скласти докладної мапи, в ті часи Україна мала демократичний устрій, мала своїх президентів, що їх звали гетьманами, а про старі княжі часи на Україні можна багато говорити.

Професор взяв до своїх рук атлас, дивиться на мапу та читає назву міст на Україні.

— Мапа оригінальна, каже професор, але, все ж таки у Вас із Росією одна культура ,одна мова і Україна завжди була з Росією.

—Звичайно, зауважую, у всіх народів щось спільне і в нас з Росією є дещо спільного, напр. Україна в минулому мала великий вплив на розвиток московської культури. Але сьогодні Україна стоїть духово далі від Московщини, ніж Америка від Англії.

І наводжу професорові факт, що у вільному світі українська еміґрація має 144 видань, а московська лише 39.

—Українська еміґрація в Америці, що прибула сюди без цента, зорганізувала — церкви, школи, народні будинки, допомогові організації, що мають тепер десятки мільйонів долярів, театральні, музичні, балетні та хорові ансамблі. Крім цього, на терені Америки є два наукові заклади — „Наукове Товариство ім. Т. Шевченка", „Українська Академія Наук", де працюють українські науковці, і багато-багато різних організацій.

Підходимо до відділу мистецьких ручних виробів: вишивок, різьби в дереві, порцеляни та інш.

— Це теж українські мистецькі вироби? — запитує професор з такою ноткою недовір'я в голосі, неначе каже: „тут уже не скажеш, що це вироби українські!"

— Пане професоре, ви напевно чули, що москалі перші винайшли — радіо, авто, телеграф, телефон, телевізію, атомову бомбу і таке інше.

— Гумбуг — каже професор із усмішкою.

— Так ,пане професоре, то є гумбуґ. Москва поприсвоювала наші культурні досягнення різних народів, в тім числі й американського народу, а тепер демонструє їх перед чужинцями, як свої. Бо все знаходяться люди, які в цей гумбуґ вірять.

Він дивиться на мене якось розгублено і каже:

— Чому ж ви не подасте про те все, про що мені говорите, до преси, до відома широкого загалу?

Підводжу професора до шафи з книжками в англійській мові про Україну. Професор з великим зацікавленням переглядає книжки — перечитує назви книжок; їх авторів та дати видання. Пояснюю йому, як ведеться українська інформаційна робота у світі та які труднощі вона стрічає збоку самих москалів і зачмелених російською школою американців.

Професор відійшов з кількома книжками про Україну під пахою і словами подяки за цікаво переведений час. А я пригадав собі тоді, як пок. д-р Л. Мишуга передбачав наслідки таких англомовних видань. Показуючи мені раз книжку, в англійській мові, яку він видав, д-р Л. Мишуга казав: „Ця книжка варта більше, ніж сотня наших мітинґів, чи видань в українській мові. Вона піде до рук тих людей ,яких нам треба робити своїми приятелями. Вона буде пробивати мур московської брехні".

Дивлюсь я на англомовні українські книжки і думками переношусь в недалеке минуле, згадую того патріота, який започаткував в Америці видання цих книжок. Наслідки його праці належно оцінять лише наші нащадки. Це ж він сидів днями і ночами над перекладами книжок, збирав людей до праці, переконував УНС про потребу дати фонди на такі книжки, переборював перепони і давав нам в руки найціннішу зброю для боротьби з фальшами про Україну тут в Америці — англомовну українську наукову книжку.

Каленик Лисюк,

директор Українського Національного Музею в Онтаріо, Каліфорнія.

КОНГРЕС „ОБНОВИ" З НАГОДИ ТИСЯЧЕЛІТТЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

1955 рік приводить нам перед очі велику подію з-перед 1,000 літ, подію хрещення першого володаря Руси-України, київської великокнягині святої Ольги. Факт визнавання Христової віри серед найвищих державних кругів стає історичною зворотною точкою в житті нашої Батьківщини. Датою охрещення св. Ольги починається нова історія Землі Української.

Українське Католицьке Академічне Об'єднання „Обнова" і Федерація Товариств Українських Студентів Католиків „Обнова", визнаючи велике значення християнської тисячелітньої традиції в Україні, видвигають думку, щоб ювілей Тисячеліття Християнської України гідно відзначити на всіх просторах, де живуть українці.

Потребу відзначити тисячеліття християнства в Україні було піднесено на Студійних Днях „Обнови" 1953 р. в Римі і 1954 р. в Лювені, а в січні 1955 р. було започатковано „Обновою" у Мюнхені доповіддю на тему цього тисячоліття. Того самого місяця було прийнято Управами УКАО і ФТУСК „Обнова" перше рішення про зорганізування Конґресу „Обнови", яким „Обнова" бажає відзначити теж 25-ліття свого існування, яке саме здійснюється цього року. Думку про святкування Тисячоліття Християнської України було піднесено тожож „Обновою" в Монтреалі й Вінніпегу та ЗДА.

Після проведення початкових підготовчих праць ми з великою радістю доводимо до загального відома, що Конгрес „Обнови" під гаслом „Тисячоліття Християнської України" відбудеться в часі від 14 до 17 серпня цього року в Лондоні, під високим Претекторатом наших Високопреосвященніших Архієпископів, Кир Василія Ладики, Кир Константина Богачевського і Кир Івана Бучка.

УКАО і ФТУСК „Обнова", видвигаючи думку про святкування тисячоліття християнства в Україні, переконані, що ця ініціятива найде широкий відгомін в українській спільноті і що загальне святкування цього великого ювілею Землі Української причиниться до віднови й поглиблення християнських засад в українських душах та до скріплення наших національних сил, що і приспішить час відбудови Української Держави на твердих основах Христової Науки.

УКАО „Обнова";

ФТУСК „Обнова".

Микола Понеділок

ДО КАНАДИ...

До цього часу панує переконання, що в подорожі одна голова (людську я маю на увазі, не риб'ячу) — добре, дві — краще, а три, чотири і більше — найкраще. Не знаю, може справді чотири голови на деяких фронтах можуть принести більше користи ніж одна.

Візьмімо, наприклад, горілчаний фронт. Одна голова в пристойному барі для чого пригодиться? Майже ні для чого. Пити одному якось не має настрою, розмовляти самим з собою теж не особливо приємно, можуть подумати, що ненормальний і відпровадити в психіятричну лікарню... Ну а четверо дебелих молодців при чарчині — то революція на цілому кварталі. Заспівають — за три бльоки люди мелодію чутимуть, затанцюють — по всьому будинку землетрус почнеться. Сказано, чим більше голів, тим більша сила. Але для їзди автомобілем це правило ніяк не можна застосувати. Там навпаки — одна голова в авті — надзвичайно добре, цілковитий спокій, порядок ,дві — гірше, три — погано, а чотири голови і більше — абсолютне безголов'я.

Оце недавно нас п'ятеро мандрувало до Канади. Шофер, я, пані Коржик, що їхала до Торонто на свого зятя поглянути, якийсь професор та молода дівчина, що відрекомендувалася нам як родичка шофера. Її, буцімто, троюрідна тітка була нерідною сестрою сина шоферового двоюрідного дядька.

Розсаджує нас шофер до машини. Мене, паню Коржик і професора саджає назад, а оту, так звану родичку, запрошує наперед, собі під керму, щоб можна було з нею під час подорожі фліртувати.

—Сідайте, панно Нюсю, — каже шофер, — біля мене, беріть мапу та будете мені дорогу показувати. Ось вам цукерки за вашу допомогу.

Тут пані, що має зятя в Торонто, не втерпіла і до професора:

— Пане професоре, — каже, — то така родичка йому, як мені королева Єлисавета. Бачите, як скалить зуби до неї. Як вона буде дорогу показувати, то ми заїдемо під дурного хату.

Тепер я вже й сам бачу, що пані правду каже. Шофер підстелює панні Нюсі ковдру, щоб вигідніше сиділи, пропонує їй віяло з гусячого пір'я і просить, щоб вона роззулась та поклала ніжки біля вентилятора, одним словом, бачу, „родовід" дуже підозрілий.

Видно по всьому, що лівою рукою він буде керувати, а правою — свій „родовід" обіймати — і ми, замість до Канади, можемо приїхати колективно на лоно Авраама.

— Пане шофере, — кажу, — може б панну Нюсю посадити назад, а то її фізична близькість до керма може вплинути на правильний хід автомобіля. Візьміть, — кажу, — пані Коржик до себе. Її обличчя цілком пасує до керма.

Тут пані Коржик кидається до мене:

— Як це, прошу пояснити, моє обличчя пасує до керма. Ви хоч і інтеліґентний, і зуби золоті маєте, і краватку — а нахаба.

— Ви мене не зрозуміли, прошу пані. Я хотів сказати, ваша статечність, ваші суворі риси обличчя не дадуть змогу шоферові вбік відхилятися.

Тут шофер поклав кінець дискусії.

— Це, — каже, — моя автомашина і я можу під бік саджати кого хочу. Хоч і верблюда.

Розміщаємося ми з-заду. Я примостився біля вікна, бачу, професор теж норовить до іншого вікна дістатися, а для пані Коржик середина лишається.

— Я до середини не сяду, — протестує пані, — я не хочу, щоб мене, мов цитрину, здушували. А крім того, в мене на правому боці чиряк росте і я не дозволю нікому до мене торкатися.

Професор просить мене сісти до середини.

— Теж мені, — каже він, зібралися до Канади з чиряками.

— А вам яке діло до моєї конструкції. Мої чиряки — — мене й болітимуть.

Нарешті всадилися. Ідемо... Шофер закурив. Димова заслона поплила на задні сидження. Професор закашлявся, відсунув зовсім своє віконце.

— Відкрийте, пані, і ваше віконце, бачите ж, тютюном всю атмосферу зіпсовано.

Пані Коржик сидить нерухомо, мов з ґіпсу зліплена.

— Пані, ради Бога, віконце відчиняйте!

Врешті ґіпс заворушився:

— Мені заборонені протяги. В мене чиряк. А потім, що ви за мужчина, коли боїтеся цигарет. Коли я димом дихаю, то чому ви не можете. Дихайте, тренуйтеся... А що ви будете робити, як на війні гази пускатимуть...

І при цих словах витягає пачку „Честерфілду", закурює і дим кільцями пускає.

Ідемо... Гарно так... Обабіч дороги зелений - презелений ліс з галасливим птаством. Перебігають шляхом хом'яки, борсуки й інші звірятка. В авті радіо розсіває млосноніжну джазову музику...

Певно музика смиче нерви шофера, бо він праву руку здіймає з керма і просовує під шию панни Нюсі.

Професор до мене:

— Дивіться, — каже, замість керувати, гладить ґудзики на шиї Нюсі.

— Та хай гладить, — відповідаю, — аби не нахилявся цілуватися, бо тоді ми згинемо на рівній дорозі.

Коли це пані Коржик не втерпіла:

— Пане шофере, — каже, — керма знаходиться не на шиї у вашої, вибачте за слово, родички, а спереду машини. А ви, панно відсуньтеся від шофера, не штовхайте його своїми посмішками на злочин. І заберіть свої ноги від його ніг. То як ви будете лише вдвох їхати, можете обійматися до нестями, а машину пустіть, про мене, хоч і в Ніяґару. Коли ж ви мене везете до зятя, прошу ласкаво благородними бути і відкинути всякі інстинкти.

Доїжджаємо до якогось містечка... Проминули дошку з вказівками, а тут перед нами три дороги і в три протилежні напрямки. Куди їхати, не знаємо. А панна Нюся з розкритою мапою сидить і зуби шоферові показує.

— Тут на мапі, — каже, — стрілка ліворуч вказує, повертаймо ліворуч.

Проїхали хвилини дві — гульк — дорога веде на величезну площу, засипану сміттям та різним брухтом.

— Я так і знала, — крикнула пані Коржик, — що наша проводирка запровадить нас на смітник. Вона так розуміється на мапі, як я на китайській грамоті. Ідьте он тієї дорогою, де багато авт проїжджає.

— Тією дорогою ми заїдемо до Мексіко, а не до Канади.

Пані Коржик пробує відчинити двері, щоб вискочити на вулицю і запитати.

Двері не піддаються. Вона трясе за ручку так, що аж шкло вигинається.

— Сидіть, пані, крячкою з авті, не ломайте дверей. Той бік не відчиняється, — цідить шофер.

— Оце так авто, дозвольте сказати! Те не відчиняється, те не прикривається! Не авто, а каліка на чотирьох колесах.

Тут шофер розкипів.

— Як каліка на чотирьох колесах, — кричить, — то вставайте. Ідете з чиряками та ще й ображаєте чуже авто.

Втручається професор.

—Ви не можете жінку виганяти з авта, — каже. — Хоч вона і вредна, і обличчя в неї несимпатичне, відштовхуюче, і сидить вона між нами, мов печериця, але вона людина.

Сам ти печериця, — і пані Коржик з розпачу огріла професора крокодилячою торбинкою.

Ми виїхали в поле. Швидкість авта була понад шістьдесять. Свистів вітер між шибами, миготіли кущі і дерева, тріщало радіо — і до цього ґуху-руху вплітався лайка чотирьох пасажирів.

— Що це він жене авто, мов навіжений. Тут недозволено.

— Мовчіть, бо викине через двері, як шкаралупину, — погрозила Нюся.

— Їдьте швидше, — кажу я до шофера, — води до нестерпу захотілося.

А професор перехилився через сидження і собі просить:

— Зупиніть авто, я піду в ліс квіти оглядати.

Пані Коржик аж загецала від злости:

— І не думайте зупинятися. Їдьте повною швидкістю!

— Не їдьте!

— Їдьте!

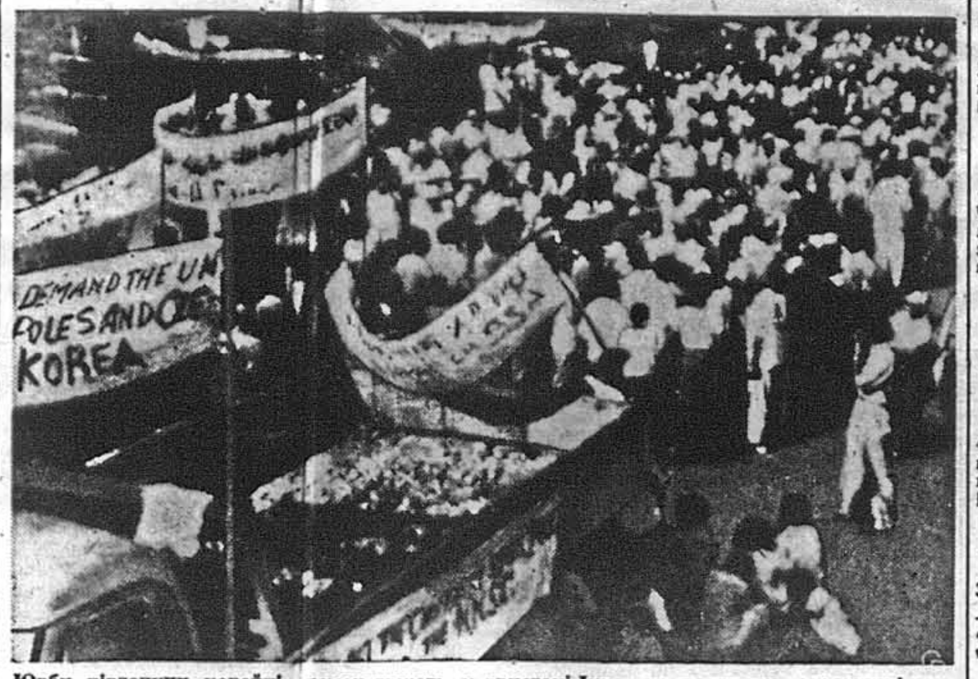
Коли це шофер як закричить:

— Замовкніть, бо, присяйбі, кину кермо і ви всі з оцієї кручі он до тієї річки покотитеся.

Всі замовкли. Пані Коржик хотіла ще щось сказати, та професор ткнув пальцем в напрямку цвинтаря, який ми проїжджали — і вона миттю принишкла.

Тому я й кажу, в авті найліпше, коли одна голова, коли ж п'ять — там вже абсолютне безголов'я.

ПІВД. КОРЕЙЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЧЕСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ КОМУНІСТІВ

Юрби південних корейців демонструють у пристані Інчон проти участи польських і чеських комуністів у контрольній комісії невтральних націй, мовляв, вони не виконують своїх основних завдань, а тільки займаються шпигунством.

Губернатор Тіммерман про можливість трьох кандидатів у виборах 1956 року

Шикаґо, Іллиной. — Губернатор Південної Каролайни, Джордж Белл Тіммерман заявив на пресовій конференції, що під час найближчих виборів у 1956 році може повторитися історія з 1948 року, коли кандидували аж три кандидати на президента: демократи Геррі С. Труман та Стром Термонд і республіканець Томас Дюї, (Крім цього був ще демонстративний кандидат т. зв. Проґресивної Партії — Генрі Воллес). В 1948 році Труман переміг усіх своїх противників. Тіммерман сказав, що його стейт, а також інші південні стейти, невдоволені з обох партій, республіканської та демократичної, і тому знову можуть виставити свого власного, третього кандидата, як це зробили 1948 року, коли того третього кандидата підтримали Південна Каролайна, Алабама, Міссісіппі і Луїзіяна. На думку Тіммермана, президент Айзенгавер, якщо буде кандидувати, не зможе здобути голосів електорів із Південної Каролайни та інших південних стейтів. Не змогли б цього зробити і можливі демократичні кандидати Гарриман та Стівенсон, хіба що „вияснили б" багато пунктів своєї програми, яка тепер не задовольняє південних стейтів.

Департамент рільництва плянує продавати за кордон надвишку харчів

Вашинґтон. — Департамент рільництва заанґажував окремого приватного торговельного директора, який має зайнятися тим, щоб продавати закордоном ту надвишку харчів, яка находиться в урядових складах внаслідок державної допомоги фармерам. Ці харчі представляють тепер вартість 8,500,000,000 долярів, і переховування їх коштує державу великі гроші кожного року. Державний департамент остерігав секретаря рільництва Бенсона, що цей його новий плян не вдасться, бо закордонні держави не зможуть закупити в ЗДА більше харчових продуктів від тієї скількости, яку ЗДА змогли продати в минулому фінансовому році, який закінчився 30 червня 1955 р. В тому році департамент рільництва міг продати харчів за закордонні валюти на суму 468,000,000 долярів, та роздати в рамках закордонної допомоги харчів на суму 460,-000,000 долярів. Державний департамент твердить, що коли б ЗДА хотіли кинути на світовий ринок більшу скількість харчів, то це захитало б рівновагу на світовому харчовому ринку, і спричинило б труднощі державному департаментові, бо закордонні держави будуть інтервенювати в державному департаменті.

Американське військо з Австрії переїздить до Італії

Рим. — Евакуація американського війська з американської зони Австрії закінчиться перед 25- жовтня ц.р., — повідомлено офіційно з американських джерел. Державний договір про признання Австрії суверенности передбачує очищення австрійської території з усіх чужих військ до 26 жовтня. Совєти заповіли, що їх евакуація закінчиться імовірно 1 жовтня. Американське військо, якого, зрештою, нема більше, як коло 5,000 вояків, переїздить за згодою італійського уряду до Італії і буде стаціоноване поміж Венецією і Вероною. Воно підлягатиме там італійському генералові Прімісрі, який є командантом наземних військ НАТО в південній Европі. Річ іде ще про те, щоб Італія ратифікувала договір про стан збройних сил НАТО, який говорить про стаціонування військ НАТО в різних країнах і який м. ін. залишає юрисдикцію над тими військами тій країні, з якої вони походять. Таким чином американські вояки підлягали б американським судам, якщо доконали б в Італії провини, каральні за італійськими законами. Того договору, що його складено ще в червні 1951 року, не ратифікували ще тільки Італія, Ісляндія і Портуґалія. Якщо до 25-го жовтня той договір не буде ратифікований — а з уваги на вакаційний час мабуть це не станеться, — то обов'язуватиме тимчасова американсько інталійська умова.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

CLEVELAND, O. — St. Mary's Lodge, Branch 112, will have their monthly meeting Sunday, August 21, after 3rd and 4th Mass. All those in arears in their dues must make an effort to bring their books to date or be suspended. Those who have not picked up their dividend checks please do so as they will not be sent out in the mail. What checks will be left after this meeting will be returned. — A. M. Cooper, Sec'y.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 20-го серпня, о год. 6:30 веч., в домі Т-ва Горожан, 847 Норт Френклин. Проситься прибути. Довгуючих членів проситься вирівняти свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

БОФАЛО, Н. И. — Б-во св. о. Николая, Відд. 127, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го серпня, зараз по великій Сл. Божій, в церковній залі при Філмор і Онейда вул. Урядники полагоджують справи майже кожної неділі в згаданий час і залі. Проситься членів сповняти свої обов'язки, а членів, які були суспендовані, проситься вирівняти свої залеглості, щоб можна прийняти наново. Пригадується членам забирати свої чеки дивіденди при вплачуванні вкладок. Просимо зголошувати своїх знайомих в члени до У. Н. Союзу. — І. Вула, гол.; П. Володка, фін. секр.; М. Левицький, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Укр. Січ, Відд. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 21 серпня, в год. 6 веч., в У. Н. Домі, 83 Fleet St. Проситься членів громадно прибути і вирівняти свої вкладки, інакше будуть суспендовані.—І. Грабар, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Б-ва св. о. Николая, Відд. 5, відбудуться в суботу, 20-го серпня, в год. 7:30 веч., в залі У. Д. Гор. Клюбу, 25-06 — 31st St. Просимо всіх своїх членів і члениць прийти на збори, бо є важні справи до рішення. На порядку дня є справа пікніку, тому уряд просить всіх членів конечно прибути на збори. Також проситься записувати свої діти до У. Н. Союзу. Наш відділ має поставити 20 нових членів в цім році. Довгуючих просимо вирівняти свій довг. — М. Левицький, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 103, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в оуботу, 20 серпня, в парафіяльній залі, Савт 11 St. і West Washington, точно о 7 год. веч. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься прийти і вирівняти свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — Уряд.

РАЧЕСТЕР, Н. И. — Подається до відома, що місячні збори Б-ва св. Иосафата, Відд. 217, відбудуться в неділю, 21 серпня, о год. 2 попол., в парафіяльній залі при вулц Гудсон Еве. Просимо всіх членів явитися на збори, бо є дуже важні справи до полагодження. — Управа.

Членство в Українському Народному Союзі — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ТАРЗАН, ч. 3521. Ще одна жертва.

Тарзан обережно відкрив двері і побачив старого торговця.

Останній віддих життя зникав. — Чуженець, — він застогнав. — Диявол — він взяв запаси — носильника. — „Коли я домагався заплати, він — він засміявся і застрелив мене". Це було все. Хрипкий кашель — і торговець помер.